

Брюксел, 3.7.2019 г.
COM(2019) 315 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в областта на научните изследвания и технологичното развитие и мониторинг на програма „Хоризонт 2020“ през 2018 г.

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Дейности на ЕС в областта на научните изследвания и технологичното развитие и мониторинг на програмата „Хоризонт 2020“ през 2018 г.

1. КОНТЕКСТ

Настоящият годишен доклад за дейностите на ЕС в областта на научните изследвания и технологичното развитие и разпространението на резултатите е изготвен съгласно член 190 от Договора за функционирането на Европейския съюз и член 7 от Договора за Евратом. В него се представя кратък и неизчерпателен обзор на ключовите мерки, предприети през 2018 г.

2. ПОЛИТИЧЕСКИ КОНТЕКСТ

В Съобщението относно *Обновена Европейска програма за научни изследвания и иновации — шансът на Европа да определи своето бъдеще*¹, което Комисията изготви за неформалната среща на Европейския съвет в София на 16 май 2018 г., научните изследвания и иновациите бяха поставени в центъра на дневния ред за заетост, растеж, справедливост и демократична промяна, както и за подготовката за бъдещето на ЕС. В този контекст Комисията прие законодателни предложения за разходни програми в рамките на бюджета на ЕС за периода 2021—2027 г., които понастоящем са предмет на междуинституционални преговори.

През 2018 г. за пета поредна година **икономиката на ЕС** продължи да нараства, но несигурността в световен план придобива застрашителни размери. Макроикономическите показатели, като например трудовата заетост и инвестициите, се върнаха към тенденциите отпреди финансовата криза², но бавните подобрения на производителността продължават да забавят икономическия растеж³. До ноември Европейският фонд за стратегически инвестиции беше подкрепил проекти във всички държави членки на обща инвестиционна стойност от 360 милиарда евро, от които две трети са от частни ресурси⁴. „Хоризонт 2020“ допринесе пряко за това положително развитие, като през периода 2014—2018 г. създаде около 592 000 нови работни места⁵.

ЕС задържа въпросите, свързани с **цифровия единен пазар**, на първите места в дневния ред. Освен че гарантира защитата на личните данни, новият Общ регламент относно защитата на данните (който влезе в сила на 25 май 2018 г.⁶) също така ще подкрепи научните изследвания и иновациите. Комисията подкрепи споделянето на усилията на национално равнище по отношение на изкуствения интелект⁷. За пореден път „Хоризонт

¹ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/BG/COM-2018-306-F1-BG-MAIN-PART-1.PDF>

² https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-annual-growth-survey_en_1.pdf

³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rec-17-015-srip-report2018_mep-web-20180228.pdf

⁴ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/BG/COM-2018-771-F1-BG-MAIN-PART-1.PDF>

⁵ [https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/h2020_evaluations/swd\(2017\)220-in-depth-interim_evaluation-h2020.pdf](https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/h2020_evaluations/swd(2017)220-in-depth-interim_evaluation-h2020.pdf)

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/content/news/general-data-protection-regulation-GDPR-applies-from-25-May-2018.html?locale=bg>

⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-member-states-sign-cooperate-artificial-intelligence>.

2020“ изигра важна роля, по-специално като подкрепи създаването на ново съвместно предприятие за високо-производителни изчислителни технологии, което следва да гарантира стратегическата самостоятелност на Европа в областта⁸.

Енергетиката и климатът продължиха да заемат челни позиции в световния и европейския дневен ред. В специален доклад на Междуправителствения комитет по изменение на климата (IPCC) до създателите на политики беше очертана по драматичен начин неотложността на вземането на мерки срещу изменението на климата⁹. Комисията продължи да изпълнява ангажиментите на ЕС по отношение на енергетиката и климата в съответствие с Парижкото споразумение относно изменението на климата от 2015 г., както и с целите за устойчиво развитие на ООН (ЦУР)¹⁰. Поради това Комисията приложи законодателството, необходимо за достигане на национално определените приноси на ЕС за намаляване на емисиите на парникови газове с 40 % до 2030 г. (в сравнение с 1990 г.). Освен това през ноември 2018 г. Европейската комисия представи визията си за постигане на нулеви нетни емисии на парникови газове до 2050 г.¹¹ В дългосрочната стратегия се очертават промени от технологичен, икономически и обществен характер, които се изискват, за да се постигне неутралност по отношение на климата и да се гарантира социално справедлив преход. Това равнище на ангажираност следва да бъде в основите на световното лидерство на ЕС в тази област, съгласувано с влиятелната роля, застъпена от председателя Юнкер в речта му за „състоянието на Съюза“ от 2018 г.

3. РАМКА НА ПОЛИТИКАТА

Програма „Хоризонт Европа“

На 7 юни Комисията прие предложенията си за „**Хоризонт Европа**“, рамката на политиката в областта на научните изследвания и иновациите за периода 2021—2027 г. (периодът на следващата многогодишна финансова рамка). Законодателният пакет се състои от предложения за:

- Регламент за създаване на „Хоризонт Европа“ и за определяне на правилата за участие;
- Решение за специфична програма за изпълнение на „Хоризонт Европа“; както и
- Регламент за създаване на програмата за научни изследвания и обучение на Европейската общност за атомна енергия (Евратом) за периода 2021—2025 г.

Пакетът е насочен към допълнително опростяване на правилата, като в същото време се гарантира приемственост, като например да продължи прилагането на основните принципи на рамковите програми на ЕС за научни изследвания и иновации (високи

⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/eurohpc-joint-undertaking>

⁹ https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2018/07/SR15_SPM_High_Res.pdf

¹⁰ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0773&qid=1554481631122&from=BGhttps://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_en.pdf

¹¹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0773&qid=1554481631122&from=BGhttps://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_en.pdf

постижения, въздействие и откритост). Той беше изготвен въз основа на обстояйни консултации със заинтересовани страни и публични личности, както и на друга важна информация, като например „*LAB – FAB – APP: Investing in the European future we want*“¹² („Изследвания — производство — приложение: Инвестиране в желаното от нас европейско бъдеще“) — докладът на независимата Група на високо равнище относно увеличаване на въздействието на програмите на ЕС за научни изследвания и иновации (с председател Pascal Lamy).

До края на 2018 г. Съветът по конкурентоспособността беше постигнал съгласие за частичен общ подход по отношение на основния регламент¹³, а Европейският парламент¹⁴ бе приел на пленарно заседание доклад за пакета от своята Комисия по промишленост, изследвания и енергетика (ITRE).

Предложенията на Комисията са структурирани в три стълба:

- отворена наука;
- глобални предизвикателства и конкурентоспособност на промишлеността; както и
- отворени иновации.

Допълнителна част ще бъде посветена на укрепването на европейското научноизследователско пространство (ЕИП).

Като отразява значимостта на борбата с изменението на климата в съответствие с поетите от Съюза задължения за изпълнение на Парижкото споразумение и на целите за устойчиво развитие, „Хоризонт Европа“ има за цел поне 35 % от общия финансов пакет да бъдат за включване на действия в областта на климата.

Що се отнася до откритостта на планирането, предложен е **процес на стратегическо планиране**, който ще предостави многогодишни стратегически насоки, основаващи се на съвместно проектиран от държавите членки и заинтересованите страни подход. Този приобщаващ процес ще благоприятства също така полезни взаимодействия с други програми и политики на ЕС, както и постоянен диалог с гражданското общество.

Вторият стълб („глобални предизвикателства и конкурентоспособност на промишлеността“) ще включва създаването на ограничен брой проектирани съвместно с крайните потребители „**мисии**“, основаващи се на междусекторен, междудисциплинарен модел и ясни цели от самото начало. Въдъхновен от доклада „*Missions: Mission-oriented research & innovation in the European Union*“¹⁵ (*Мисии: Ориентираните към мисии научни изследвания и иновации в Европейския съюз: подход, който решава проблемите и стимулира основания на иновациите растеж*), подходът, основан на мисии, ще постави акцент върху посоката на политиката в областта на научните изследвания и иновациите.

¹² https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/other_reports_studies_and_documents/hlg_2017_report.pdf

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/media/37219/st14406-en18.pdf>

¹⁴ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0509_BG.html?redirect

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/mazzucato_report_2018.pdf

При третия стълб („отворени иновации“) ще бъдат използвани два допълващи се инструмента, за да се анализира подкрепата на **Европейския съвет по иновациите (ЕСИ)** за водещи до пробив и създаващи пазари иновации в рамките на целия спектър от научните изследвания и иновациите до внедряването им на пазара и разрастването на дружествата:

- инструментът „Изследвач“ за авангардни научни изследвания ще подкрепя научни изследвания, които благоприятстват трансформационните промени и потенциалните създаващи пазари иновации; и
- инструментът „Ускорител“ ще предостави съобразено смесено финансиране в подкрепа на създаващите пазари иновации и разрастването на иновативните предприятия.

Европейски семестър

Като част от цикъла на икономическите политики на европейския семестър Комисията публикува доклади за всяка държава членка¹⁶. Общо тринадесет държави членки получиха специфични за държавата препоръки, в които бяха подчертани предизвикателствата, свързани с качеството и ефективността на националните системи за научни изследвания и иновации с акцент върху:

- постигане на по-високо качество на науката, по-стабилна научна основа и повече въздействие посредством публични инвестиции за научни изследвания и иновации;
- подобряване на връзките между науката и предприятията; както и
- премахване на затрудненията, които засягат бизнес средата и инвестициите за иновации.

Отворени иновации

В първата фаза на пилотния проект на ЕСИ (вж. Раздел 4.2) беше предоставена подкрепа на значителен брой новатори, като до края на годината бяха финансирани 1276 проекта с общата сума от 731,15 милиона евро¹⁷.

Комисията предприе стъпки, за да гарантира, че иновативните европейски предприятия имат по-добър достъп до финансиране, което е двигател на производителността¹⁸. Тя даде началото на VentureEU¹⁹ — програма за общоевропейски фондове за инвестиции във фондове за рисков капитал, чиято цел е удвояване на рисковия капитал, наличен в Европа.

В изданието от 2018 г. на ***Показатели в областта на науката, изследванията и иновациите в ЕС***²⁰ беше подчертано, че икономическият просперитет и социалният модел на ЕС зависят от способността му да създава и разпространява иновации.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/2018-european-semester-country-reports_bg

¹⁷ https://ec.europa.eu/info/news/eic-pilot-eu1734-million-top-class-innovators-bring-their-innovations-faster-market-2018-dec-20_bg

¹⁸ <https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/0635b07f-07bb-11e7-8a35-01aa75ed71a1>

¹⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2763_bg.htm

²⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rec-17-015-srip-report2018_mep-web-20180228.pdf

Необходимо е ЕС да се възползва от нововъзникващите технологии и иновации, за да преодолее сериозни проблеми с производителността и поддържа икономическия растеж.

Отворена наука

Комисията установи механизми за управление за **Европейския облак за отворена наука** (EOSC), чиято цел е да се използва потенциалът на научните изследвания и иновациите на ЕС посредством свързване на „хора, данни, услуги и обучение, публикации [...] отвъд граници и научни дисциплини“²¹. Тя свика първото заседание на борда на EOSC, който се състои от представители на държавите членки и на асоциираните държави.

Предвид технологичното и институционалното развитие Комисията актуализира своята **Препоръка относно достъпа до научна информация и нейното съхранение**²².

С оглед на ускоряване на прехода към свободен достъп Комисията работи с национални агенции за финансиране, за да подкрепи изпълнението на **Plan S**²³.

Отвореност към света

Международното сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите засили влиянието на ЕС като глобален фактор в контекст, в който все повече внимание се отдава на научната дипломация.

„Хоризонт 2020“ продължава да подкрепя оперативната и научната работа на междуправителствената научно-политическа платформа относно биоразнообразието и предлаганите от екосистемите услуги (**IPBES**) и Междуправителствения комитет по изменение на климата (**IPCC**). Специализираните покани за представяне на предложения по „Хоризонт 2020“ подкрепят изграждането на допълнителни научни познания²⁴, както и функционирането на тези органи, като по този начин допринасят за многостранното сътрудничество.

Съвместно с Германия и Финландия Комисията организира **втората министерска среща за научноизследователската дейност в Арктика**²⁵, която доведе до приемането на съвместно изявление от страна на ЕС, 23 държави и шест организации на коренното население²⁶.

В съответствие с дългогодишния ангажимент на ЕС за сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите по отношение на **Атлантическия океан** Комисията подписа споразумения за сътрудничество с Аржентина и Кабо Верде за укрепване и насърчаване на сътрудничеството в областта на научните изследвания и иновациите по отношение на „синия растеж“ и за справяне с предизвикателствата, свързани с

²¹ <https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/5253a1af-ee10-11e8-b690-01aa75ed71a1>

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0790&from=BG>

²³ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/moedas/announcements/plan-s-and-coalition-s-accelerating-transition-full-and-immediate-open-access-scientific_en

²⁴ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/lc-cla-01-2018>

²⁵ <https://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=events&eventcode=187D5765-E38F-9AFC-958DA987ECDD0613>

²⁶ https://www.arcticsscienceministerial.org/files/ASM2_Joint_Statement.pdf

Атлантическия океан, включително наблюдение на океана, продоволствена сигурност, полярни научни изследвания и променливост на климата.

Други мерки на политиката

Комисията публикува две важни съобщения относно глобалните предизвикателствата пред научните изследвания и иновациите:

- *Устойчива биоикономика за Европа: укрепване на връзката между икономиката, обществото и околната среда*²⁷ актуализирана стратегия за биоикономика на ЕС. Научните изследвания и иновациите ще продължат да заемат ключова роля в трите набора от действия, които трябва да стартират през 2019 г.:
 - укрепване и разрастване на секторите на биоикономиката;
 - внедряване на местни биоикономики в цяла Европа; и
 - разбиране на екологичните граници на биоикономиката; както и
- *Чиста планета за всички: Европейска стратегическа дългосрочна визия за просперираща, модерна, конкурентоспособна и неутрална по отношение на климата икономика*²⁸, където се посочва как ЕС е започнал да прилага трансформацията, необходима за постигане на неутрална по отношение на климата икономика, и където се очертават седем конкретни успешни варианта. Също така в него се подчертава значимостта на мобилизирането на средства и внедряването на научни изследвания и иновации за подпомагане на широк набор от дейности, необходими за превръщането на неутралната по отношение на климата икономика в реалност.

Продължи работата по прилагане на 20-те мерки на политиката, изложени в Съобщението за *Ускоряване на иновацията в областта на чистата енергия*²⁹, които чрез научни изследвания и иновации допринасят за постигане на целите на Енергийния съюз.

Стратегическата група на високо равнище за индустриалните технологии публикува своя подход на политиката към главните базови технологии (ГБТ)³⁰, като утвърди шестте ГБТ, установени през 2009 г., и предложи включването на две нови ГБТ:

- изкуствен интелект; както и
- цифрова сигурност и свързаност.

Групата на главните научни съветници (GCSA — групата, която наследи групата на високо равнище към Механизма за научни становища (ГВР към МНС³¹), представи значимо научно становище по отношение на *Новите технологии за улавяне и използване на въглерод*³² и издаде насоки по отношение на чувствителните регулаторни

²⁷ https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/pdf/ec_bioeconomy_strategy_2018.pdf

²⁸ https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_en.pdf

²⁹ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/1_en_act_part1_v6_0.pdf

³⁰ <https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/28e1c485-476a-11e8-be1d-01aa75ed71a1>

³¹ https://ec.europa.eu/research/sam/pdf/c_2018_1919_ec_decision_consolidated.pdf

³² https://ec.europa.eu/research/sam/pdf/sam_ccu_report.pdf

предизвикателства, като например генното редактиране³³. Също така групата е в пряко взаимодействие с широката общественост.

Други инициативи на високо равнище, които засягат важни междусекторни приоритети на политиката, включваха Европейския алианс за акумулаторните батерии³⁴ и Съобщенията *По пътя към автоматизираната мобилност: стратегия на ЕС за мобилността на бъдещето*³⁵ и *Веществата, нарушаващи функциите на ендокринната система*³⁶. Аспектите на научните изследвания са от особено значение за изпълнението на предложените стратегии.

4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА „ХОРИЗОНТ 2020“

4.1 Отклик на поканите за представяне на предложения

До края на 2018 г.³⁷ изтекоха 679 крайни срока на покани по „Хоризонт 2020“, като бяха представени общо 191 731 отговарящи на условията предложения, с които бе поискано финансово участие от ЕС в размер на общо 290,3 милиарда евро. От тях за финансиране бяха одобрени 23 250 предложения, като общият процент на успеваемост на отговарящите на условията предложения през първите пет години достигна 12,13 %. До края на декември бяха подписани общо 21 599 споразумения за отпускане на безвъзмездни средства, като за тях беше отпуснато финансиране от бюджета на ЕС в размер на 38,97 милиарда евро.

През периода 2014—2018 г. участници в държавите — членки на ЕС, получиха 91,5 % от финансирането, а останалите финансови средства бяха получени от участници от асоциирани държави (7,2 %) и от държави извън ЕС (1,3 %). Докато делът на участие на асоциираните държави (7,2 %) е в съответствие с полученото финансиране, този на държавите извън ЕС е значително по-висок (3,9 %), което показва интерес към международната откритост, който не е обвързан с финансирането.

Висшите учебни заведения остават на първо място по получено финансиране (39,8 %), докато 25,9 % от финансирането от ЕС по стълбове 2 и 3 отиват за МСП.

4.2. Ключови характеристики на „Хоризонт 2020“

Първа фаза на пилотния проект на ЕСИ

Групата на високо равнище от новатори, която беше избрана да помогне на комисар Моedas да създаде ЕСИ, изготви доклад *„Финансиране — Осведоменост — Мащаб — Талант“ (FAST)*³⁸ (*Funding-Awareness-Scale-Talent (FAST)*), в който бяха подчертани варианти за подобряване на подкрепата за създаващите пазари иновации в ЕС. Въз основа

³³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018_11_gcsa_statement_gene_editing_1.pdf

³⁴ https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/european-battery-alliance_bg

³⁵ https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/3rd-mobility-pack/com20180283_en.pdf

³⁶ https://ec.europa.eu/commission/news/endocrine-disruptors-strategy-and-european-citizens-initiative-2018-nov-07_en

³⁷ Положението до 11 февруари 2019 г. (извадка от информационното табло на „Хоризонт 2020“).

³⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eic_hlg_bz_web.pdf

на доклада и на по-ранни стъпки от страна на колегиума на комисарите³⁹ в работната програма за периода 2018—2020 г. беше включен пилотен проект за ЕСИ.

В съответствие с препоръките на групата⁴⁰ пилотният проект включва изцяло съответното финансиране за иновации по „Хоризонт 2020“ в единна схема, която обхваща инструмента за МСП, проектите „Бърз път към иновации“, „Отворени бъдещи и навлизачи технологии“ (FET Open) и наградите по програмата „Хоризонт“.

Тази част от работната програма следва да подпомогне до 1000 проекта, с общ бюджет в размер на 2,7 милиарда евро. Въздействието ѝ ще бъде оценено спрямо следните показатели:

- развиване на нови пазари;
- привличане на частни инвестиции; както и
- растеж на подпомогнатите предприятия.

През юни 2018 г. **Европейският съвет** прикани Комисията да разработи втора фаза на инициативата⁴¹, която да бъде насочена към изготвяне на решения за смесено финансиране и към експериментиране с нови договорености за управление на програмата.

Международно сътрудничество

Научното сътрудничество продължава да бъде един от основните стълбове в международните отношения на ЕС. Комисията актуализира **пътните карти на научните изследвания и иновациите** с основни партньори както на държавно, така и на регионално равнище. В тях диалозите относно политиката се обединяват със сътрудничеството на проектно равнище, включено в дейностите на работната програма „Хоризонт 2020“.

По специално Комисията актуализира пътните карти в областта на науката и технологиите за сътрудничество със:

- на държавно (двустранно) равнище⁴² — Австралия, Бразилия, Канада, Китай, Индия, Япония, Южна Корея, Мексико, Нова Зеландия, Русия, Южна Африка и Съединените щати; както и
- на регионално равнище⁴³ — Африканския съюз, Югоизточна Азия, Източното партньорство, Общността на латиноамериканските и карибските държави, Средиземноморието и Близкия изток, както и Западните Балкани.

На проектно равнище действията в рамките на програмата „Мария Склодовска-Кюри“ продължават да съставляват повече от половината участия на държави извън ЕС в „Хоризонт 2020“.

³⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM%3A2016%3A733%3AFIN>

⁴⁰ http://ec.europa.eu/research/eic/pdf/eic_recommendations_set-1_2017.pdf

⁴¹ <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2018/06/29/20180628-euco-conclusions-final/>

⁴² <http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?pg=countries>

⁴³ <http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?pg=regions>

Разширяване на участието

Комисията публикува обширна оценка на моделите на участие и на резултатите от научните изследвания и иновациите на отговарящите на условията държави в „Разпространяване на високите научни постижения и разширяване на участието в „Хоризонт 2020“⁴⁴. Като цяло разширяването на участието на държавите е в съответствие с техните национални инвестиции за научни изследвания и иновации.

Бяха подписани общо 44 споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства на обща стойност 62,38 милиона евро за изпълнение на проектите за „разпространяване на високи научни постижения“. От тях 13 ще подпомогнат създаването на „катедри ЕНП“ в Естония, Кипър, Литва, Люксембург, Португалия, Словакия, Словения и Чехия.

През 2018 г. беше представена нова пилотна дейност — Разширяване на стипендиите, която е разработена по модела на индивидуалните стипендии от действията по програмата „Мария Склодовска-Кюри“. Те ще предоставят допълнителни възможности около 120 изследователи, независимо от тяхната национална принадлежност, да използват стипендия в държава, предвидена за разширяване на участието.

Механизъмът за подкрепа в областта на политиките също така предостави подкрепа за реформиране на политиката в държавите, предвидени за разширяване на участието, като например партньорска оценка на системата за научни изследвания и иновации на Естония⁴⁵ с оглед на планираната от нея стратегия за периода 2021—2027 г. за научни изследвания, иновации и предприемачество.

Беше дадено начало на проекта „Напред“ като част от новата стратегия на ЕС за **най-отдалечените региони**. Като обединява институции и заинтересовани страни от Азорските острови, Гваделупа, Канарските острови, Мадейра, Майот, Мартиника, Реюнион, Сен Мартен и Френска Гвиана, проектът ще включва и първоначален анализ на средата за научни изследвания и иновации и ще разработи обща стратегия и тематични планове за действие.

Обществени и хуманитарни науки (ОХН)

По отношение на общо 136 теми в рамките както на стълба „Водещи позиции в промишлеността“, така и на стълба „Обществени предизвикателства“ изрично се изисква принос от обществените и хуманитарните науки.

В третия мониторингов доклад относно интегрирането на ОХН в „Хоризонт 2020“⁴⁶ беше установено, че 32 % от проектите, финансирани по теми, отбелязани като ОХН, са координирани от партньор от областта на ОХН. Докато икономиката и социологията са представени добре, все още е необходимо да се подобри интегрирането на други дисциплини в областта на ОХН, като например право, история и антропология.

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/widening-participation-horizon-2020-report-analysis-fp-participation-patterns-and-ri>

⁴⁵ <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/peer-review-estonian-research-and-innovation-system-factsheet>

⁴⁶ <https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/4365f75a-5efe-11e8-ab9c-01aa75ed71a1>

Пол

Различни форми на подкрепа допринесоха за положителни тенденции в тази област⁴⁷; като например:

- мрежите от националните звена за контакт⁴⁸ организираха специфични обучения за свързаните с половете аспекти; както и
- Комисията и Хелзинкската група публикуваха *Насоки за улесняване на изпълнението на целите за насърчаване на равенството между половете в областта на научните изследвания и иновациите*⁴⁹, в които се обхваща проектирането на рамки, благоприятстващи въвеждането на квоти по пол за лицата, вземащи решения.

Действия в областта на климата и устойчивото развитие

В регламента за „Хоризонт 2020“⁵⁰ очакваният дял от бюджета за действия в областта на климата и за устойчиво развитие за периода на програмата е определен съответно на 35 % и 60 %. До 2018 г. включително разходите са достигнали най-малко 30 % за действията в областта на климата,⁵¹ и 69 % — за устойчиво развитие. Понастоящем се полагат допълнителни усилия, по-специално чрез съответните приоритетни области.

Полезни взаимодействия с други програми

Беше публикуван доклад относно **процеса на взаимно обучение с цел разширяване на участието и осигуряване на полезни взаимодействия** между програмите на ЕС за научни изследвания и иновации и политиката на сближаване⁵², в който са участвали 12 държави членки и една асоциирана държава. От него стана ясно, че макар и да съществуват регулаторни пречки на проектно равнище, ефективните полезни взаимодействия ще зависят от капацитета да се насърчава диалогът относно политиката на програмно равнище.

Специалният доклад 28/2018⁵³ на Европейската сметна палата даде основание за насърчаване на допълнителна комуникация по отношение на **„печата за високи постижения“**. До днешна дата управляващите органи на европейските структурни и инвестиционни фондове в 15 държави членки са разработили 35 различни схеми за „печата за високи постижения“.

⁴⁷ https://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_gender_equality/interim_evaluation_gender_long_final.pdf

⁴⁸ http://www.ncpacademy.eu/wp-content/uploads/2018/09/20180222_Gender-Equality-in-H2020.pdf

⁴⁹ http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_gender_equality/KI-07-17-199-EN-N.pdf

⁵⁰ Вж. по-специално съображение 10;

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/legal_basis/fp/h2020-eu-establact_bg.pdf

⁵¹ Това не включва разходи извън специфичните цели, като например административни разходи.

⁵² <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/policy-support-facility/mle-national-practices-widening-participation-and-strengthening-synergies>

⁵³ <https://www.eca.europa.eu/bg/Pages/DocItem.aspx?did=47542>

5. ЕВРАТОМ

С Регламент на Съвета (Евратом) № 2018/1563⁵⁴ беше установена рамката на програмата за научни изследвания и обучение на Евратом за периода 2019—2020 г.

Непреки действия

До края на 2018 г. бяха приключени 3 покани за представяне на предложения, като бяха представени общо 136 отговарящи на условията предложения, с които беше поискано финансово участие от Евратом в размер на общо 500,8 милиона евро. От тях 47 бяха избрани за финансиране с участие от Евратом в размер на 196,9 милиона евро, като общият процент на успеваемост на отговарящите на условията пълни предложения от 2014 г. насам е 34,56 %.

Преки действия, изпълнени от Съвместния изследователски център (JRC)

Преките действия по програмата, изпълнени от JRC, обхванаха научните изследвания и обучението в следните области:

- ядрена безопасност, включително безопасност на реактора, горивото и горивните цикли, управление на ядрените отпадъци, мониторинг на околната среда, както и готовност и реагиране в аварийни ситуации;
- ядрени гаранции, неразпространение и сигурност, включително борба с незаконния трафик и ядрена криминалистика.
- основни научни познания, стандарти и референтни материали, които са от съществено значение за ядрената безопасност, сигурност и гаранции, включително научни изследвания върху приложенията на ядрената наука, които не са свързани с енергетиката, като например медицински и космически приложения.

Проведените научни изследвания и натрупаният опит, по-специално в областта на ядрената безопасност и неразпространението, насърчават необходимите умения за управление на знанията и осигуряват образование и обучение на напреднало ниво в ядрената област. Това позволява на JRC да отговори на търсенето на научна и техническа подкрепа по отношение на политиките, свързани с ЕС.

Програмата за научни изследвания и обучение

Подкрепата от програмата за научни изследвания и обучение доведе до публикуването на над 800 статии в рецензирани научни списания с висок импакт фактор и до над 800 доктората по физика и технология на синтеза. Над 900 изследователи получиха достъп до научноизследователски инфраструктури.

6. ПРЕКИ ДЕЙНОСТИ НА JRC ИЗВЪН ЯДРЕНАТА ОБЛАСТ-

Миналата година беше годината на пробивите в дейностите на JRC по управление на знанията заради стартирането на четири **центъра за знания**, с което броят им достигна 6:

- в отговор на загрижеността на потребителите Центърът за знания в областта на измамите с храни и тяхното качество⁵⁵ осигурява достъп до съвременни научни познания по въпросите за измамите с храните и проблемите относно качеството на храните;
- като дава достъп до последните иновативни решения и научни изследвания, Центърът за знания в областта на световната продоволствена и хранителна сигурност⁵⁶ има за цел да подобри действията за намаляване на продоволствената несигурност и недохранването в държави, намиращи се в състояние на продоволствена несигурност;
- центърът за експертни познания в областта на трансфера на технологии⁵⁷ е основна платформа за подкрепа на политиката и изграждане на капацитет в трансфера на технологии на равнище ЕС, национално, регионално и местно равнище; както и
- центърът за експертни познания в областта на прогнозирането⁵⁸ осигурява пряк стратегически и ориентиран към бъдещето принос за разработването на политиките на ЕС.

Други ключови постижения се отнасяха до:

- **емисиите от превозни средства** — JRC е готов да поеме задължението за проверка (от името на Комисията) дали превозните средства отговарят на изискванията за „емисиите при реални условия“; както и
- **ЦУР** — JRC допринесе към документа за размисъл на Комисията *Устойчива Европа до 2030 г.*⁵⁹, по-специално чрез качествен прогнозен анализ.

7. ЕВРОПЕЙСКИ ИНСТИТУТ ЗА ИНОВАЦИИ И ТЕХНОЛОГИИ (ЕИТ)

През 2018 г. ЕИТ продължи да оказва финансова подкрепа за шестте налични общности на знанието и иновациите (ОЗИ)⁶⁰. Освен това ЕИТ финансира дейности, насочени към насърчаване на сътрудничеството между ОЗИ (съвместни дейности на различни ОЗИ) по отношение на основни аспекти от дейностите на ОЗИ с оглед увеличаване на въздействието им, например върху човешкия капитал и развиването на умения, комуникацията и предоставянето на информация. Общото финансово участие на ЕИТ за изпълнението на бизнес планове на ОЗИ за 2018 г. възлиза на 400 милиона евро.

⁵⁵ https://ec.europa.eu/knowledge4policy/node/4719_bg

⁵⁶ https://ec.europa.eu/knowledge4policy/node/32026_bg

⁵⁷ <https://ec.europa.eu/jrc/en/event/conference/technology-transfer-competence-centre>

⁵⁸ <https://ec.europa.eu/jrc/communities/en/community/jrc-alumni-network/article/ec-competence-centre-foresight>

⁵⁹ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_bg

⁶⁰ ЕИТ „Иновативна енергетика“, ОЗИ „Климат“ на ЕИТ, „ЕИТ — Цифрови технологии“, „ЕИТ — Суровини“, „ЕИТ — Здраве“, „ЕИТ — Суровини“, „ЕИТ — Храни“.

В началото на годината списание „Forbes“ оповести своя списък „Forbes 30 under 30“ („30 под 30“) за 2018 г., в който бяха включени девет предприемачи, подпомогнати от общностите на ЕИТ⁶¹.

През 2018 г. ЕИТ отправи две покани за създаването на две нови общности на знанието и иновациите (ОЗИ), което доведе до общо осем Общности на иновациите:

- градска мобилност — с консорциум от 48 членове, ЕИТ — „Градска мобилност“ е посветена на ускоряване на решенията, които подобряват колективното използване на градските пространства, като същевременно гарантират устойчива и достъпна мултимодална мобилност; както и
- производство — с консорциум от 50 партньори, мисията на ЕИТ — „Производство“ е да се обединят европейските участници в производството в иновационни екосистеми с цел подкрепа на устойчивото и конкурентното производство.

8. КОМУНИКАЦИЯ, ИЗПОЛЗВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Комисията създаде нов портал за възможности за финансиране на предприятия и за възможности за търгове⁶². Понастоящем това е единната входна точка за намиране и управление на безвъзмездни средства от ЕС и договори за обществени поръчки; до началото на следващия многогодишен период през 2021 г. в него ще бъдат обхванати всички централно управлявани програми.

Информационното табло на „Хоризонт 2020“⁶³ работи успешно, като предложи мощни нови аналитични функции, които ще предоставят информация за докладване по програмите, анализ на въздействието и обратна връзка по отношение на разработването на политики.

Уебсайтът CORDIS⁶⁴ бе преработен с оглед подобряването му за ползване от потребителите и укрепване на мисията му като основна обществена услуга на Европейската комисия за разпространение на информация относно резултатите от всички научноизследователски проекти, финансирани от ЕС, посредством неговото прозрачно хранилище с отворен достъп за данни относно проекти на ЕС — от „РП1“ до „Хоризонт 2020“, и многоезични статии и публикации, които спомагат за насърчаване на използването и иновациите.

Надграждайки върху успеха на схемите за свободен достъп и за отворени данни, Комисията допринесе за изготвянето на *Превръщането на FAIR в реалност*⁶⁵ — окончателния доклад на експертната ѝ група относно принципите за лесни за намиране, достъпни, оперативно съвместими и многократно използвани данни (FAIR), в който

⁶¹ <https://www.forbes.com/consent/?toURL=https://www.forbes.com/30-under-30/2018/>

⁶² <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>

⁶³ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>

⁶⁴ <https://cordis.europa.eu>

⁶⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/turning_fair_into_reality_1.pdf

също така е изложен план за действие за използване на потенциала на основаните на данни научни изследвания и иновации.

От януари 2019 г. с клаузата за свободен достъп от **образца на споразумение за безвъзмездни средства** по „Хоризонт 2020“ се гарантира пълната наличност на 54 635 научни публикации, получени посредством текущите проекти по „Хоризонт 2020“.

9. ПЕРСПЕКТИВИ

През 2019 г. ще продължат междуинституционалните преговори за „**Хоризонт Европа**“. Ако бъде постигнато политическо споразумение с Европейския парламент и Съвета относно съществени елементи от законодателния пакет, ще стане възможно да започне съвместна работата по разработването на дейностите по програмата и навременното им изпълнение. Това ще гарантира непрекъсната подкрепа от страна на ЕС и ефективна насоченост въз основа на постоянен диалог с всички заинтересовани страни.

Ще бъдат положени значителни усилия за изработване на **цялостна политика на ЕС** за насърчаване на повече и по-добри научни изследвания и иновации в Европа, които подкрепят устойчивото развитие и изпълняват стратегическите цели на ЕС, по-специално чрез разработване на всеобхватна стратегия и рамка за инвестиране на ресурсите на ЕС, стимулиране на реформи и подобряване на условията на регулаторната рамка.